

30/3/20

Storbritanniens respons till coronaviruset - Ekonomisk härdighet som garant för nationell säkerhet -

Pandemi och respons

Det är i skrivande stund mitten av mars månad och regeringar i länder berörda av coronaviruset har en efter en behövt ta till mer och mer drakoniska åtgärder för att hålla dess spridning under kontroll. Italien, det landet i Europa som initialt har drabbats hårdast, införde tidigt ett nationellt utegångsförbud. Länder som Frankrike, Nederländerna och Tyskland har sedan dess följt Italiens exempel genom införandet av striktare inreseförbud för turister och nästintill totala utegångsförbud.

Dessa åtgärder har vidtagits för att, som det i folkmun kommit att bli känt, "flatten the curve". Detta koncept innebär att man avser att stoppa spridningen av viruset i sådan mån så att pandemin når sin topp under så pass kontrollerade former som möjligt, vilket i teorin skulle hålla utbrottet inom de gränser som den nationella sjukvården kan hantera. Ur en epidemiologisk synvinkel är detta den rimligaste approachen till den rådande krisen, och bred konsensus råder att införandet av frihetsberövande åtgärder och inskränkningar i medborgares fri- och rättigheter är proportionerliga med hänvisning till folkhälsan.

Effekten på ekonomin

Samtidigt som den nationella responsen primärt fokuserats mot att hantera virusutbrottet så sker det ett intensivt parallellt arbete med att minska de fiskala konsekvenserna av krisen. Den amerikanska centralbanken, *the Federal Reserve*, sänkte under förra veckan styrräntan ytterligare, något man även gjorde under ekonomiska kriserna 2008 och 1987. Räntesänkningar är ett av de vedertagna styrmedel som stater tar till i ekonomiskt osäkra tider, men dessvärre så verkar de inte ha den avsedda effekten denna gång.

Anledningen till detta är frustrerande uppenbar. Under en vanlig recession är centralbankers mål att motivera konsumtion och motverka att folk tar pengar ur finansiella intuitioner, och räntesänkningar är effektiva motmedel i detta hänseende då de möjliggör för folk att ta ut förmånliga lån, handla på kredit etcetera. Skillnaden mellan en recession i det hänseende som vi vant oss vid att se dem och vad vi har framför oss nu är att behovet av finansiell stimuli inte bara är på demand-sidan, utan även på supply-sidan. Detta är en direkt konsekvens av valet att försöka begränsa spridningen av viruset genom att isolera folk från varandra. Bara i Kina så har detta inneburit att tillverkningsindustrin tagit ett rejält steg bakåt, vilket minskar tillgången på varor globalt. Samma sak har drabbat Italien och är på väg att drabba USA, Tyskland, Storbritannien med flera.

Anledningen till varför det är viktigt att tala om ekonomiska följdverkningar i spåren av en pandemi är att en varaktig ekonomi dels är en garant för en snabbare samhällelig återhämtning samtidigt som det för länder som Storbritannien och USA också är en säkerhetspolitisk garant i tider av stor transnationell ovisshet. Michael J. Morell, tidigare vice direktör för den amerikanska underrättelsetjänsten CIA, sa följande om relationen mellan stabiliteten i den ekonomiska sektorn och nationell säkerhet i en intervju från 2016:

Ludvig Hambræus, deltagare i Centerpartiets internationella akademi och praktikant på Liberal Democrats, London, Storbritannien

30/3/20

"A soft landing requires a set of economic reforms – from reorienting the economy from export-led growth to domestic-demand led growth, establishing functioning markets for allocating capital, reducing the role of state-owned enterprises, etc. President Xi Jinping knows this. He knows what needs to be done."

Morell fortsatte:

"We tend to look at the demand side of the economy, but it is equally important to look at the supply side. [...] the vast majority of the growth in inflation-adjusted GDP since the end of the [2008, reds. anm.] financial crisis has been due to the increase in employment – that is, has been due to the increase in production from simply putting people back to work, from lowering the unemployment rate from 10 percent to 5 percent. Very little of the post-recession growth has been due to increased capital spending or increased productivity. So, with not a lot of room to further push down the unemployment rate, even the slow growth of the last six years will not be sustainable, unless something changes on the capital or productivity side. [...] We have to get capital off the sidelines and into the game."

Detta är precis lika sant 2020 som det var 2016. Ju mer den ekonomiska återhämtningen i spåren av coronaviruset drar ut på tiden, desto längre tid kommer det ta för beslutsfattare i Washington, London, Berlin, etcetera att återigen kunna flytta fokus och monetära resurser tillbaka till de säkerhetspolitiska sektorerna.

Ett exempel på detta är Sverige, som efter att ha hållit sig utanför andra världskriget kunde träda in i efterkrigstidens ekonomiska uppsving betydligt starkare än sina grannländer. Även om Sverige då saknade de säkerhetspolitiska ambitioner som framförallt USA, men även Storbritannien, idag eftersträvar så är modellen likväl densamma: snabb ekonomisk återhämtning är lika med politisk särställning post facto.

Säkerhetspolitiska konsekvenser

Om vi väljer att fokusera på de säkerhetspolitiska konsekvenserna av den ekonomiska återhämtningen som konsekvens av coronaviruset så finns det vissa generella lärdomar och analogier man kan dra av tidigare kriser.

Starka högersvingar

Historisk så brukar ekonomiska kriser få som följd att den politiska diskursen ta en skarp högersving. I snitt så ökar stödet för extrema högerkrafter med en tredjedel efter en ekonomisk kris, detta var exempelvis vad som hände efter finanskrisen 2008 i USA, men modellen kan även med viss framgång appliceras på vår egen skandinaviska bankkris under det tidiga 90-talet.

Länder blir svårregerade

En annan konsekvens av kraftiga ekonomiska nedgångar är att regeringsmakten ofta splittras mellan flera mindre entiteter inom den parlamentariska helheten. Resultatet av detta har historiskt blivit att det parlamentariska läget varit svårare att hålla samman och att det bildats fler politiska partier.

Ludvig Hambræus, deltagare i Centerpartiets internationella akademi och praktikant på Liberal Democrats, London, Storbritannien

30/3/20

Befolkningar blir svårkontrollerade

Tillgänglig statistik pekar på att befolkningar generellt blir oroligare och mer svårkontrollerade under de fem åren som följer på en ekonomisk kris jämfört med den femårsperioden som föregick krisen. Snittantalet demonstrationer mot den sittande regeringen trefaldigas, medan våldsamma upplopp dubblas.

Konsekvenser

Starka högersvängar, komplexa parlamentariska konstellationer och upprörda befolkningar har alla potentialen att drastiskt försämra ett lands säkerhetspolitiska ställning. När populistisk och extrem retorik äntrar diskursen så tar det sig ofta uttryck i isolation och en vilja att dra sig ur internationella samarbeten, två företeelser som aktivt förvärrar ett lands möjlighet att bedriva en effektiv säkerhetspolitik. En splittrad regeringsmakt och ett försvagat parlament innebär potentiellt att en mängd politiska majoritetsbeslut behöver förankras hos partier som utgör ideologiska motpoler till de eller det parti(er) som lett landet ut ur krisen, något som försvårar för beslutsfattare att ta viktiga – om än inte alltid populära – säkerhetspolitiska beslut. En befolkning som tagit till gatorna innebär att all annan politik måste läggas på is tills den interna situationen i landet stabiliseras. I detta hänseende så utgör detta uttryck av folkviljan en rejäl bromskloss för de snabba och ofta kritiska politiska handlingar som måste genomföras efter en större ekonomisk kris.

Hur tänker den brittiska regeringen?

Vad 10 Downing St. nu har framför sig är den hårda verkligheten att man är så illa tvungen att ta en ekonomisk smäll för att minska skadan av coronaviruset. Vad man gör är en riskbedömning där ekonomiska korttidsförluster på grund av att ekonomin tvärstannar vägs mot ekonomiska långtidskonsekvenser då en snabbare återhämtning från denna kris lär innebära en mindre påverkan på den långsiktiga ekonomiska potentialen i landet genom att i ett tidigare stadie kunna öppna upp samhället igen.

Med ett snabbare uppöppnande av mer än de basala samhällsfunktioner så hoppas London att man kan undvika en alltför aggressiv ekonomisk nedgång, och med det många av de negativa konsekvenser som en sådan kan föra med sig.

Kina signalerade i veckan att man anser sig vara på god väg att stoppa nya infektioner från coronaviruset, en nyhet som givetvis oroar London. Om Kina lyckas återetablera sin industriella dominans snabbare än sina geopolitiska konkurrenter i den västra hemisfären är chansen god att man som land lyckas etablera en dominans inte bara inom ekonomiska sektorer utan även inom säkerhetspolitiken, då man kommer vara ensam om att ha resurserna för att kunna göra den prioriteringen.

Ergo, om man som brittisk beslutsfattare befinner sig i färd med att planera inför aktuella säkerhetspolitiska hot så är coronaviruset, och dess effekt på den brittiska ekonomin, mer än troligen ett område av särskilt intresse. Det finns ingen anledning att tro att London kommer att implementera några speciellt synliga åtgärder för att positionera sig säkerhetspolitiskt i väntan på att smittan ska nå sin topp, så för den intresserade bör blicken istället vändas på de ekonomiska styrmedel som just nu planeras i Whitehall. Att Storbritannien är en av få länder inom euroblocket (näja, här är jag generös) att inte redan

Ludvig Hambræus, deltagare i Centerpartiets internationella akademi och praktikant på Liberal Democrats, London, Storbritannien

30/3/20

ha infört strikta utgångsförbud utan istället öppet påtalar hur man hellre ser att folk sköter sina liv som tidigare, om än försiktigare, pekar i min mening mot att man avser att låta den brittiska ekonomi få fungera i så nära ett normalläge som möjligt för så länge som möjligt. Faktumet att man efter december månads utgång står utanför det europeiska samarbete, med vad det innebär i form av ekonomisk trygghet i kristid, kan mycket väl vara en anledning till varför man från Londons sida är extra mån om att skydda det nationella ekonomiska systemets funktionalitet i kristid i jämförelse med andra europeiska länder.

Oavsett anledning så kommer det över de kommande veckorna bli oerhört intressant att se hur man väljer att väga landets ekonomiska välmående i kontrast till implementationen av mer långtgående ingrepp för att hålla folk isolerade. Globala maktskiften har en tendens att ske snabbt, något som beslutsfattare i London mycket väl vet om sedan Suezkrisen.

Om länder som Storbritannien, USA, Tyskland, med flera inte lyckas matcha återhämtningstakten hos geopolitiska konkurrenter som Kina eller misslyckats med implementering av hälso- och ekonomiskpolitiska motmedel så finns det en reell och påtaglig möjlighet att säkerhetspolitiska situationen mellan öst och väst kan komma att se betydligt annorlunda ut som ett resultat.